

N:o 30.

Af herr **Cederberg**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till ändrade bestämmelser i fråga om rätt att välja riksdagsmän i Andra Kammaren.*

Vid införandet af nu gällande riksdagsordning erkändes allmänt, att denna omslöt principen om allmän valrätt. Den innehåller dock åtskilliga inskränkande bestämmelser med afseende å tillämpningen af denna princip, och af dessa inskränkande bestämmelser hafva de, som röra särskiljandet af valmännen i städerna och på landet, och de, som göra valrätten beroende af viss inkomst eller besittningsrätt till fastighet, under senare år ådragit sig en allt större uppmärksamhet.

Får man döma efter Riksdagens beslut under de sistförflutna åren och Kongl. Maj:ts proposition n:o 28 under innevarande år, lär i den förstnämnda inskränkningen icke några eftergifter vara att motse, snarare motsatsen, och måhända är detta till någon, om än ringa, del beroende af hvad som å senare tider förekommit i afseende å bestämmelserna angående valcensus till Andra Kammaren.

Rörande dessa yrkas nemligen från många håll på större eller mindre eftergifter, och yrkandena härpå stödjas numera på ett sätt, som låter ana, att frågans lösning ej skall låta sig undanskjutas. Om regeringens ställning är visserligen ingenting känt, men det lär få antagas, att ett af Riksdagens båda kamrar till sist fattadt beslut icke skall hos då fungerande regering stöta på principiellt motstånd.

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 8 Häft. (N:o 30).

Inom Riksdagen har frågan under många år behandlats, och i dess Andra Kammare hafva vännerna af utsträckt rösträtt ofta afgått med seger. Inom Första Kammaren har visserligen motståndet mot reformen aldrig varit brutet, men af åtskilligt att döma vill det synas, som om det försvagats.

Utanför Riksdagen hafva yrkandena på utsträckning af valrätten till Andra Kammaren omhändertagits på sådant sätt, att man kan förutspå deras utbildning till folkmening i en nära liggande framtid.

Det torde vara öfverflödigt att här inlåta sig på en sannolikt alldeles lönlös argumentering, huru vida den ifrågavarande reformen är principiellt berättigad eller ej; min egen ställning till frågan är ej påverkad af en bestämd mening i detta hänseende, utan endast af den öfvertygelsen, att riktningen af frågans utveckling en gång för alla kan anses gifven, och de, som härutinnan hysa en motsatt åsigt, torde endast behöfva erinras om 1865 års diskussioner, af hvilka framgår, att flera bland denna tids män uppgåfvo sitt motstånd mot representationsförändringen, mindre af öfvertygelse om dess nytta, mera af eftergift för en folkopinion, utbildad på samma sätt och med ungefär samma medel, som nu begagnas för beredande af opinionen om rösträtsreformen, och denna senare opinion lär nog i sinom tid komma att verka på samma sätt som den förre. Det synes därför vara skäl att i tid söka bereda lösningen så, att reformen blifver icke blott oskadlig utan äfven nyttig, synnerligast som man genom ett för långt drifvet motstånd äfventyrar en mindre gynsam lösning.

Motståndet mot valrättens utsträckning torde till hufvudsaklig del bero på insigten derom, att det öfvervägande inflytandet å valen till Andra Kammaren, genom en utan vidare företagen nedsättning af census, komme att utöfvas af dem, som för närvarande helt och hållet sakna i lag stadgadt inflytande härå, och om hvilkas sätt att använda en eventuel magt man, inom en viss sfer, kan draga slutsatser af hvad som dagligen försiggår i de moderna samhällena och af de ofta hörda yrkandena på majoritetsvälde.

I syfte att vid valrättens utsträckning bilda en motvigt mot ett sådant välde föreslogs, såsom känt är, sistlidna år i Första Kammaren högre åldersgräns för valrätt än den nu gällande. Att förslaget trots sin beaktansvärda innebörd föll är sant, men det samlade dock omkring sig anmärkningsvärdt högre röstetal, än de äldre förslagen, och antagligen skulle röstsiffrorna stått sig annorlunda, om ej utredning helt och hållet saknats angående de sannolika följderna af den föreslagna åldersbestämelsen. Då denna skulle från valrätt utesluta åtskilliga efter nu gällande

ordning röstberättigade, om hvilka det icke visats, att de missbrukat sin rätt, lär knappast motvigten mot majoritetsvälde böra sökas i en höjning af åldersgränsen, utan snarare i de röstegandes lämpliga fördelning i grupper, hvardera med lika inflytande å valen.

Införandet af klassval, i syfte att få hvarje vigtigare samhällsintresse representeradt, vore dock en otänkbar återgång, och då gruppindelningen för närvarande ej skulle afse mera, än att åstadkomma en *modus vivendi* för minoritetsintressena, kunna grupperna icke gerna bestämmas till flere än två.

För denna gruppering gifves det knappast någon bas af mera ideel natur, och då en gruppering efter förmögenhet, oafsedt de praktiska skäl som kunna för densamma anföras, lätt och naturligt sluter sig till den nuvarande ordningen, torde indelningen kunna efter denna grund bestämmas.

Men om en dylik åtgärd icke skall medföra just det, hvaremot vännerna af utsträckt rösträtt uppgifva sig strida, nemligen minoritetsvälde, måste de båda valmansgrupperna vara likställda icke blott med hänseende till inflytande på valen, utan äfven och så vidt möjligt i afseende å valmännens antal. Då likväl genomförandet af denna senare fordran för hvarje särskild valkrets icke är möjlig, lär man få nöja sig med att inom landet i dess helhet de båda grupperna bli ungefär jemnstarka med hänsyn till antalet röstberättigade, endast med den jemkning, som kan påkallas för undvikande af allt för stora ojemnheter inom valkretsarna. I alla händelser fordras för denna frågas fullständiga bedömande bland annat en noggrann statistisk utredning, hvilken svårligen kan af den enskilde riksdagsmannen verkställas. Här torde endast behöfva erinras, att då för närvarande ej gerna kan bli fråga om den politiska rösträttens utsträckning längre än till de män, som ega kommunal rösträtt, och valmännens antal derigenom icke komme att ökas med mera än 50 å 60 procent af det nuvarande antalet, så skulle gränsen mellan de båda grupperna komma att ligga något högre än nuvarande rösträtts-census, om hvardera gruppen skall inrymma lika stort antal valberättigade.

Tillämpningen af gruppindelningen kan vid medelbara val ske på det sätt, att hvarje grupp väljer sina särskilda elektor, hvarmed skulle följa rätt för hvarje kommun att utse minst två elektor, en vald af hvarje grupp, och med en på kommunens folkmängd beroende tillökning, dock alltid till jemnt antal. Vid omedelbara val deremot lär icke inflytandet å valet kunna ställas lika för de båda grupperna, med mindre hvardera gruppen inom valkretsen tilldelas lika högt röstetal och hvarje

röstberättigad tillerkännes lika stor andel i sin grupps röstetal. (I obrutna tal kunde denna rösträtt uttryckas, om röstetalet för hvarje grupp utgjordes af minsta gemensamma dividenden för de tal, som uttrycka valmännens antal inom hvardera af de båda grupperna.)

Huru hithörande bestämmelser kunna i riksdagsordningen införas, torde icke här behöfva visas. Skulle det angifna sättet för rösträttsfrågans lösning vinna något understöd, lär det i bästa fall ej sträckas längre än till en anhållan hos Kongl. Maj:t om utredning af hithörande förhållanden och ett med ledning af denna utredning efter de angifna grunderna utarbetadt förslags framläggande för Riksdagen till behandling i grundlagsenlig ordning, och tillåter jag mig därför nu föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller om utarbetande och framläggande för Riksdagen till grundlagsenlig behandling af förslag till sådan ändring i riksdagsordningen, att rätt till deltagande i val af ledamot till Andra Kammaren må på det sätt tillkomma en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, att de valberättigade indelas i två förmögenhetsgrupper, hvardera med lika inflytande å valen.

Om remiss till konstitutionsutskottet anhålles.

Stockholm den 5 mars 1892.

A. F. O. Cederberg.